

Sygn. akt VIII Gz 173/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, VIII Wydział Gospodarczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Kala

Sędziowie: SO Wiesław Łukaszewski

SO Artur Fornal

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2018 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku: **H. K.**

o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu

na skutek zażalenia radcy prawnego P. Ł. na pkt 2 postanowienia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 18 lipca 2018 r., sygn. akt XV GUo 48/17

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania

Elżbieta Kala Wiesław Łukaszewski Artur Fornal

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Bydgoszczy na podstawie art. 351 § 1 k.p.c. a contrario w zw. z art. 361 k.p.c. i art. 35 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, oddalił wniosek radcy prawnego P. Ł. o uzupełnienie postanowienia, którym Sąd zwolnił go z obowiązku zastępowania H. K. w sprawie o ogłoszenie upadłości, poprzez zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sąd Rejonowy uznał, że brak jest podstaw prawnych do uwzględnienia wniosku o uzupełnienie postanowienia. Wniosek o ogłoszenie upadłości H. K. nie został dotąd złożony, zatem wniosek w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach zastępstwa procesowego pełnomocnika wyznaczonego z urzędu uznał za przedwczesny. Decyzja w przedmiocie wynagrodzenia może, zdaniem Sądu, zostać podjęta w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosownie do art. 108 § 1 k.p.c.

Radca prawny P. Ł. wniósł zażalenie na powyższe postanowienie z dnia 18 lipca 2018 r., w zakresie pkt 2 oraz zarzucił mu naruszenie art. 98 i nast. k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponoszone przez Skarb Państwa są kosztami sądowymi i stanowią składnik kosztów procesu, a w konsekwencji zarzucił bezzasadność odmowy rozstrzygnięcia wniosku z uwagi na uznanie go za przedwczesny.

Wniósł o zmianę postanowienia oraz przyznanie na jego rzecz kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu H. K. według norm przepisanych.

W uzasadnieniu podał że z uwagi na zakończenie udziału pełnomocnika ustanowionego przez sąd z urzędu, zaistniała konieczność rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu. Pełnomocnik opisał szczegółowo w piśmie z dnia 25 kwietnia 2018 r. na czym polegała udzielona przez niego pomoc z urzędu. Ze względu na to, że żądane wynagrodzenie nie wchodzi w skład kosztów sądowych, nie ma do niego zastosowania art. 108 § 1 k.p.c.

Sąd zważył, co następuje.

Zażalenie pełnomocnika z urzędu należało uznać za uzasadnione.

Instytucja pomocy prawnej jest wyjątkiem od zasady ponoszenia kosztów postępowania sądowego przez same strony. Celem przyznania prawa pomocy jest zapewnienie realizacji konstytucyjnego prawa do sądu osobom, które ze względu na brak odpowiednich środków nie są w stanie ponieść, między innymi, kosztów wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika. Pełnomocnikowi ustanowionemu na podstawie art. 118 k.p.c. należy się wynagrodzenie. Przepis art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1870 t.j.) stanowi, że koszty pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Wydane na podstawie delegacji ustawowej rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2016 r. poz. 1715) określa zaś szczegółowe zasady ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, w tym wysokość opłat należnych w poszczególnych kategoriach spraw.

Zapłaty Sądu pierwszej instancji, iż orzeczenie o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu znaleźć się powinno w orzeczeniu kończącym sprawę, tj. dopiero po rozpoznaniu wniosku o ogłoszenie upadłości, który nawet nie został dotąd złożony, nie uwzględnia tego, że koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu nie należą do kosztów procesu, których zasady zwrotu regulują przepisy art. 98 k.p.c. i następne. Te przepisy odnoszą się bowiem jedynie do rozliczenia kosztów procesu poniesionych przez same strony jako koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Taką definicję ustawową kosztów procesu zawiera art. 98 § 1 k.p.c. Nie mieszczą się w niej koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu, jako koszty nieponiesione przez stronę i niepodlegające wzajemnym rozliczeniom pomiędzy stronami, uwarunkowanym wynikiem procesu. Tym samym zastosowania nie znajduje w tym wypadku również art. 108 § 1 k.p.c., nakazujący rozstrzyganie o kosztach procesu przez Sąd w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 listopada 2009 r., sygn. akt III CZ 53/09, świadczenie pomocy prawnej z urzędu jest działaniem dla dobra publicznego, umożliwiającym realizację w postępowaniu cywilnym zasady równości i prawa do sądu. Obowiązek pokrycia tych kosztów spoczywający na Skarbie Państwa ma charakter publicznoprawny i nie jest obowiązkiem pokrycia kosztów procesu w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego dotyczących tych kosztów. Rozstrzygnięcie sądu w takiej sytuacji o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu nie jest orzeczeniem w przedmiocie kosztów procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2007 r., III CZ 61/07, "Biuletyn SN" 2008, nr 4, s. 12 oraz uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 36/09, OSNC 2010, nr 2, poz. 24). Z tych względów nie można go też uznać za postanowienie "co do kosztów procesu".

Oznacza to, że Skarb Państwa każdorazowo w sytuacji reprezentowania uprawnionego przez pełnomocnika z urzędu, ma ustawowy obowiązek przyznania na jego wniosek, według zasad prawem przewidzianych, kosztów udzielonej tej stronie pomocy prawnej z urzędu, o ile koszty te nie zostały w żadnej części zapłacone.

Trzeba więc zauważyć, że ogólna reguła wynikająca z art. 108 § 1 k.p.c, zgodnie z którą sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, dotyczy co do zasady rozstrzygnięcia o kosztach między stronami czy uczestnikami postępowania. Z uwagi na treść § 6 cyt. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dn. 3 października 2016 r. - sposób orzekania o wynagrodzeniu adwokata lub radcy prawnego świadczących pomoc z urzędu może wówczas istotnie zależeć od wyniku procesu wynik procesu nie ma natomiast znaczenia dla rozstrzygnięcia

o kosztach np. biegłych, tłumaczy, świadków, mediatorów, których wnioski o przyznanie należnych im kosztów sąd powinien rozpoznać niezwłocznie. To samo dotyczy sytuacji gdy wniosek taki złoży pełnomocnik ustanowiony z urzędu dla jedyne go uczestnika postępowania, zwłaszcza gdy następnie sąd tego pełnomocnika zwolni. Wynik sprawy i orzeczenie kończące nie ma bowiem wpływu na ocenę zasadności wniosku pełnomocnika. Tym bardziej, gdy jedynym uczestnikiem postępowania jest wnioskodawca dla którego ten pełnomocnik został ustanowiony i nie zachodzi potrzeba ewentualnego obciążenia kosztami pełnomocnika strony przeciwnej. Zwolnienie przez sąd pełnomocnika z obowiązku zastępowania strony jest równoznaczne z wygaśnięciem pełnomocnictwa procesowego.

Biorąc zatem pod uwagę powyższe okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego nie ma przeszkód aby sąd rozpoznał wniosek pełnomocnika z 26 czerwca 2018 r. o uzupełnienie postanowienia z dn. 8 czerwca 2018 r. (k-60).

Powyższe względy uzasadniają zatem konieczność uchylecia zaskarżonego postanowienia, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., o czym Sąd Okręgowy postanowił w sentencji postanowienia.

Elżbieta Kala Wiesław Łukaszewski Artur Fornal